

GETTY

El retorn de Wislawa Szymborska

XÈNIA DYAKONOVA

Si alguna cosa tenen en comú els grans poetes polonesos del segle XX –Czeslaw Milosz, Zbigniew Herbert, Tadeusz Rózewicz, Wislawa Szymborska i Adam Zagajewski– és una certa visió moral, una recerca més o menys explícita de la veritat del món o de l'home i un esperit crític esmolat com un bisturí. En una entrevista a Herbert, l'escriptora Renata Gorczyńska apunta que la paraula més freqüent a la seva poesia és *no*. El poeta reconeix que té una tendència a definir les coses a través de la negació: d'aques-

ta manera, d'una banda, evita mostrar-se massa segur de tenir raó, i de l'altra, delimita amb precisió l'objecte del poema. A més, Herbert observa que el seu codi ètic, com el de la majoria de la gent, està basat en una sèrie de negacions o prohibicions. És a dir, no sabem exactament què hem de fer, i, en canvi, sabem molt bé què no hauríem de fer... Dit això, Herbert puntualitza que, malgrat el seu escepticisme, no voldria que se'l titllés de nihilista –no, per l'amor de Déu!, perquè no ho és.

També Wislawa Szymborska (1923-2012) fa servir un procediment negatiu similar. *Instant*, el primer llibre de l'autora publicat des-

prés del Nobel, l'any 2002, que és, ahora, el segon que es publica en català (després de l'antologia *Vista amb un gra de sorra*, Columna, 1998, actualment descatalogat), n'ofereix més d'un exemple. N'hi ha prou amb fixar-se en els versos inicials d'alguns poemes: "Per causes no clarificades, / en circumstàncies desconegudes...", "Es té ànima a estones. / Ningú no la té / en tot moment i per sempre", "Diuen / que el primer amor és el més important. / Això és molt romàntic, / però no és el meu cas". Szymborska, que desconfia de la retòrica, només pot establir uns fets o narrar una experiència quan ha descartat totes les interferències

es possibles i ha reduït cada cosa i cada paraula al seu aspecte essencial. Aquesta mirada dissecionadora no exclou la sorpresa davant de la vida, l'atzar, la bellesa, sinó que la potencia, i tota l'obra de Szymborska n'està impregnada. A *Instant*, el meu poema preferit és un en què la sorpresa té un referent d'allò més concret i pren una dimensió dramàtica: es titula *Dels records*, i es llegeix gairebé com una obra teatral concentrada en pocs versos. "Estàvem xerrant, / de sobte callàrem. / A la terrassa entrà una noia, / oh, que bella, / massa bella / per a la nostra estada aquí, tranquil·la. / Bàsia mirà el seu marit espantada. / Krystyna en un acte reflex posà la mà / sobre la mà de Zbyszek. / Jo vaig pensar –diré– no vinguis, / ara anunciem uns dies de pluja. / Només Agnieszka, vídua, / saludà la bella amb un somriure". Aquí el mètode del *no* crea un joc inesperat: l'única que pot dir sí a la bellesa amenaçadora és la dona que no té res a perdre. El jo, en canvi, o el personatge disfressat de jo, queda en segon pla i no té res d'exceptional, cosa insòlita en un poema líric.

Associo aquesta peça amb *Gelosia*, un conte del company de Szymborska, Kornel Filipowicz (1913-1990), un prosista excel·lent. També hi surten una Krystyna i una vídua, que en aquest cas són la mateixa persona: una dona que, al cap de 33 anys de la mort del marit, amb qui s'avenia molt, troba en un calaix de l'escriptori un feix de cartes d'amor signades per una tal Joanna. Apunta l'adreça del remitent i hi va, decidida a demanar explicacions a la seva rival. Però el que es troba és una paralítica que ha perdut la memòria i la parla. Els dos finals no podrien ser més diferents. L'Agnieszka del poema està lliure de gelosia i somriu afablement; la Krystyna del conte s'allibera de la gelosia retrospectiva i ahora de l'amor que havia preservat tants anys, i difícilment tornarà a somriure. ♦

INSTANT
WISLAWA
SZYMBORSKA
EUMO-CAFÈ
CENTRAL
TRAD. JOANNA
BIELAK
80 PÀG. / 17 €

L'escriptura segons Stephen King

DAMIÀ ALOU

És molt possible que Stephen King no sigui un gran escriptor ni un fi estilita, i que la seva obra no acabi passant a la història de la literatura, però hi deu haver pocs autors contemporanis que puguin dir que les seves novel·les les han portat al cinema directors com Stanley Kubrick, John Carpenter, David Cronenberg, Lawrence Kasdan, George A. Romero, Brian de Palma, Tobe Hooper o Rob Reiner, i això sense forçar gaire la memòria i prescindint d'altres adaptacions com *Cujo*, *Los niños del maíz* o *Corazones en la Atlántida*. Si ens oblidem de la tendència de King a inflar els arguments dels seus llibres, és un dels narradors d'històries amb més inventiva i originalitat de la literatura actual. Els seus arguments sempre són bons –si som amants del gènere imaginatiu o fantàstic– i, en conjunt, són un dels millors retrats de l'Amèrica contemporània, i no

tan sols pel rerefons quotidià de què sol partir sempre, sinó perquè cadascuna de les seves obres és una metàfora de la soledat, un dels pitjors mals de la societat americana actual, fins al punt que alguns estudiosos ja han demanat que es diagnosticui com a malaltia. Els protagonistes de *La zona morta*, *La resplendor*, *Carrie* o *Christine* viuen una soledat radical, que sol ser origen o conseqüència del fenomen sobrenatural que els succeeix.

Aquest llibre que ara ens presenta L'Altra, titulat *Escriure. Memòries d'un ofici* és ni més ni menys que això, una barreja de memòries, consells i història personal del seu orígens com a escriptor. És un llibre, ens diu, "curt perquè la majoria de llibres sobre escriptura estan plens de disbarats". El llibre, publicat en anglès el 2000 és també

una mena d'exorcisme del gravísim accident de cotxe que va patir el juny del 1999, mentre passejava per Maine, a prop del lloc on estiuava amb la família, quan una camioneta el va atropellar i gairebé acabà amb la seva vida.

King parla de si mateix amb una sinceritat i una honestedat absolutes. Després de reconèixer l'addicció a l'alcohol i a diverses drogues que va patir als 80, ve un apartat que anomena *Caixa d'eines*, en què parla de manera planera i senzilla de les eines que fa servir –i ens aconsella fer servir– per escriure una història amb cara i ulls, és a dir, una trama i uns personatges creïbles, i aquí sí que el podem escoltar, perquè d'això ha demostrat que en sap un munt. És un apartat curt que deixa pas a la secció més llarga del llibre, anomenada *Escriure*, en què

MAJA HITIJ / EFE

ESCRIURE.
MEMÒRIES
D'UN OFICI
STEPHEN KING
L'ALTRA
TRADUCCIÓ DE
MARTÍ SALES
360 PÀG. / 17,90 €

fa un repàs dels seus començaments i escampa pistes útils per a qui vulgui ser escriptor: útils per al mercat americà, naturalment, és a dir, per un mercat gran en què la gent pot i vol guanyar diners escrivint i no ha de dependre de subvencions, premis i les almoines que en alguns països petits el poder sol donar als que saben legitimar-lo sense molestar. King parla sense embuts dels agents literaris, les editorials, els escriptors preferits i el que li agrada i no li agrada llegir. Al principi d'aquesta secció diu que, tot i que és impossible fer "d'un bon escriptor un escriptor genial, sí que és possible, amb molta dedicació, esforç i ajuda, fer d'un escriptor competent un bon escriptor". I ho diu pensant en ell, no ho dubteu, que s'ha sabut situar en aquesta terra intermèdia on habiten una gran part de la literatura popular: una mica més amunt del *best-seller* groller i una mica més avall del que se sol anomenar –de vegades sense merèixer-ho– alta literatura: la terra on neixen els somnis més foscos i imaginatius. ♦